

ПОСТАНОВА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

20 червня 2012 року

м. Київ

Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України в складі:

головуючого **Яреми А.Г.,**
суддів: **Григор'євої Л.І., Лященко Н.П.,**
Гуменюка В.І., Онопенка В.В.,
Романюка Я.М.,
Жайворонок Т.Є., Охрімчук Л.І., Сеніна Ю.Л.,

розглянувши в судовому засіданні заяву комунального підприємства Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» про перегляд Верховним Судом України рішення колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30 листопада 2011 року у справі за позовом комунального підприємства Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» до ОСОБА_1 про стягнення заборгованості за надані комунальні послуги,

ВСТАНОВИЛА:

У січні 2010 року комунальне підприємство Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» звернулось до суду з позовом до ОСОБА_1 про стягнення заборгованості за надані комунальні послуги.

Зазначало, що надає ОСОБА_1, який є наймачем квартири АДРЕСА_1, послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води згідно з укладеним ними 4 вересня 2008 року договором.

Посилаючись на те, що за період з вересня 2005 року по листопад 2009 року у ОСОБА_1 виникла заборгованість з оплати за надані послуги, просило стягнути з нього 2 965 грн. 83 коп. боргу за спожиту теплову енергію, 727 грн. 79 коп. інфляційних та 125 грн. – 3 % річних від простроченої суми.

Заочним рішенням Замостянського районного суду м. Вінниці від 2 березня 2010 року позовні вимоги комунального підприємства Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» задоволено: стягнуто з ОСОБА_1 на користь цього комунального підприємства 3 818 грн. 62 коп. суми боргу з урахуванням індексу інфляції й трьох процентів річних від простроченої суми; вирішено питання про розподіл судових витрат.

Ухвалою Замостянського районного суду м. Вінниці від 20 травня 2011 року заяву ОСОБА_1 про перегляд зазначеного заочного рішення залишено без задоволення.

Ухвалою апеляційного суду Вінницької області від 1 серпня 2011 року заочне рішення Замостянського районного суду м. Вінниці від 2 березня 2010 року залишено без змін.

Рішенням колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30 листопада 2011 року заочне рішення Замостянського районного суду м. Вінниці від 2 березня 2010 року та ухвалу апеляційного суду Вінницької області від 1 серпня 2011 року в частині стягнення з ОСОБА_1 727 грн. 79 коп. заборгованості з урахуванням індексу інфляції та 125 грн. - трьох процентів річних від простроченої суми скасовано; ухвалено нове рішення, яким у задоволенні позовних вимог у цій частині відмовлено; у решті – судові рішення залишено без змін.

У заяві про перегляд рішення суду касаційної інстанції комунальне підприємство Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» просило скасувати зазначене рішення в частині відмови в задоволенні позовних вимог про стягнення з ОСОБА_1 727 грн. 79 коп. заборгованості з урахуванням індексу інфляції та 125 грн. - трьох процентів річних від простроченої суми та прийняти нове рішення про задоволення позовних вимог в цій частині, посилаючись на неоднакове застосування судом касаційної інстанції ч. 2 ст. 625 ЦК України, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

В обґрунтування заяви комунальне підприємство Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» надало ухвалу колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23 березня 2011 року, у якій, на його думку, по-іншому застосована зазначена правова норма.

Ухвалою колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 21 травня 2011 року цивільну справу за позовом комунального підприємства Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» до ОСОБА_1 про стягнення заборгованості за надані комунальні послуги допущено до провадження Верховного Суду України в порядку гл. 3 розд. V ЦПК України.

Заслухавши суддю-доповідача, перевіrivши наведені в заяві комунального підприємства Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» доводи, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України дійшла висновку про те, що заява підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 355 ЦПК України заява про перегляд судових рішень у цивільних справах може бути подана з підстав неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Так судами встановлено, що між сторонами виник спір стосовно виконання укладеного ними 4 вересня 2008 року договору про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води.

Відповідно до умов указанного договору комунальне підприємство Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» зобов'язувалось надавати споживачу, - наймачу квартири АДРЕСА_1, послуги з водо- теплопостачання, а споживач зобов'язувався своєчасно здійснювати оплату за споживання і користування послугами.

Згідно з п. 7 укладеного сторонами договору споживач зобов'язаний вносити плату за надані послуги до 15 числа місяця, наступного за розрахунковим.

Пунктом 13.1 вказаного договору передбачений обов'язок споживача у разі прострочення платежів сплатити пеню, а на вимогу виконавця – суму втрат від інфляції та три проценти річних.

За період з вересня 2005 року по листопад 2009 року у ОСОБА_1 виникла заборгованість з оплати за надані комунальні послуги в розмірі 2 965 грн. 83 коп.

Ухвалюючи рішення про задоволення позовних вимог, суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, виходив із того, що за нормами ст. 68 ЖК України, ст. 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживач зобов'язаний оплачувати житлово-комунальні послуги у строки, встановлені договором або законом, та, установивши факт наявності заборгованості по оплаті наданих послуг, дійшов висновку про покладення на нього відповідальності відповідно до ч. 2 ст. 625 ЦК України, за якою боржник, у разі прострочення виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення та три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом.

Відмовляючи в задоволенні позовних вимог в частині нарахування на суму

боргу індексу інфляції за весь час прострочення та трьох процентів річних від простроченої суми, суд касаційної інстанції дійшов висновку про те, що правовідносини, які виникли у сфері надання комунальних послуг, регулюються спеціальним законодавством, а саме: Законом України «Про житлово-комунальні послуги» та Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення», затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 року № 630 (далі – Правила), якими передбачена відповідальність боржника за несвоєчасне здійснення оплати за житлово-комунальні послуги у вигляді пені, а тому норми ч. 2 ст. 625 ЦК України на ці правовідносини не поширюються.

У іншій справі, що виникла з подібних правовідносин – стягнення заборгованості за надані комунальні послуги, суд касаційної інстанції у своїй ухвалі від 23 березня 2011 року дійшов висновку про те, що обов'язок відповідача сплатити позивачу суму грошових коштів, **як передбачену договором плату за комунальні послуги у рахунок погашення існуючого боргу, є грошовим зобов'язанням**, а тому на спірні правовідносини поширюється ст. 625 ЦК України щодо сплати встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також трьох процентів річних від простроченої суми.

Отже, існує неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, а саме ч. 2 ст. 625 ЦК України.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції вказаних норм матеріального права, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України виходить із такого.

Основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг між виробниками і споживачами, а також їхні права та обов'язки визначено у Законі України «Про житлово-комунальні послуги». Пунктом 10 ч. 3 ст. 20 цього Закону встановлена відповідальність за несвоєчасне здійснення платежів за житлово-комунальні послуги у вигляді пені.

Така ж відповідальність за несвоєчасне здійснення платежів за надання послуг з теплопостачання встановлена у п. 23 Правил та п. 20 Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 року № 630.

Разом з тим відповідно до загальних умов виконання зобов'язання, установлених ст. 526 ЦК України, зобов'язання повинно виконуватись належним чином згідно з умовами договору та вимогами ЦК України, інших

актів цивільного законодавства. Недотримання таких вимог призводить до порушення зобов'язань.

Згідно з ч. 1 ст. 509 ЦК України зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

За змістом ч. 1 ст. 901, ч. 1 ст. 903 ЦК України за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором.

Якщо договором передбачено надання послуг за плату, замовник зобов'язаний оплатити надану йому послугу в розмірі, у строки та **в порядку, що встановлені договором.**

Зобов'язання боржника сплатити певну грошову суму на користь кредитора відповідно до цивільно-правового договору або з інших підстав, визначених законом, є грошовим зобов'язанням.

Таким чином, правовідношення, в якому замовник зобов'язаний оплатити надану послугу в грошах, а виконавець має право вимагати від замовника відповідної оплати, тобто в якому передбачено передачу грошей як предмета договору або сплату їх як ціни договору, є грошовим зобов'язанням.

З огляду на викладене слід дійти висновку про те, що правовідносини, які склалися між сторонами **на підставі договору** про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води, є грошовим зобов'язанням, у якому, серед інших прав і обов'язків сторін на боржника покладено виключно певний цивільно-правовий обов'язок з оплати отриманих житлово-комунальних послуг, якому кореспондує право вимоги кредитора (ч. 1 ст. 509 ЦК України) – вимагати сплату грошей за надані послуги.

Таким чином, виходячи з юридичної природи правовідносин сторін як грошових зобов'язань, на них поширюється дія ч. 2 ст. 625 ЦК України, як спеціальний вид цивільно-правової відповідальності за прострочення виконання зобов'язання.

Закріплена в п. 10 ч. 3 ст. 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» правова норма щодо відповідальності боржника за несвоєчасне здійснення оплати за житлово-комунальні послуги у вигляді пені не виключає

застосування правових норм, встановлених у ч. 2 ст. 625 ЦК України.

Правові наслідки прострочення боржника виконання грошового зобов'язання, сплата пені та - **на вимогу виконавця – суми втрат від інфляції та трьох процентів річних**, з урахуванням зазначених норм матеріального права, **визначені сторонами і в укладеному ними договорі.**

Застосування положень ч. 2 ст. 625 ЦК України до спірних правовідносин також кореспондується із закріпленими в п. 3 ч. 1 ст. 96 ЦПК України нормами, відповідно до яких однією з вимог, за якими може бути видано судовий наказ, є вимога про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг з урахуванням індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих на суму заборгованості.

Саме до цього зводяться правові висновки, що висловлені судом касаційної інстанції в судовому рішенні від 23 березня 2011 року, яке надано комунальним підприємством Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» як приклад неоднакового застосування судом касаційної інстанції ч. 2 ст. 625 ЦК України в подібних правовідносинах, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень.

У справі, яка переглядається, суд касаційної інстанції не врахував, що **відповідно до умов укладеного сторонами договору** у разі прострочення платежів споживач зобов'язаний **на вимогу виконавця** сплатити суму втрат від інфляції та три проценти річних та безпідставно не застосував до спірних правовідносин норми ч. 2 ст. 625 ЦК України, що призвело до неправильного вирішення справи.

Згідно з ч. 1 ст. 360-4 ЦПК України суд задовольняє заяву у разі наявності однієї з підстав, передбачених ст. 355 цього Кодексу.

Ураховуючи наведене, рішення колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30 листопада 2011 року підлягає скасуванню з направленням справи на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Керуючись п. 1 ст. 355, п. 1 ч. 1 ст. 360-3, ч. 1 ст. 360-4 ЦПК України, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

Заяву комунального підприємства Вінницької міської ради «Вінницяміськтеплоенерго» про перегляд Верховним Судом України рішення колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30 листопада 2011 року задовольнити частково.

Рішення колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30 листопада 2011 року скасувати, справу направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій пунктом 2 частини першої статті 355 Цивільного процесуального кодексу України.

**Головуючий
Ярема**

А.Г.

Судді:

Л.І. Григор'єва

В.І. Гуменюк

Т.Є.

Жайворонок

Н.П. Лященко

В.В. Онопенко

Л.І. Охрімчук

Я.М. Романюк

Ю.Л. Сенін

ПРАВОВА ПОЗИЦІЯ

Правовідносини, які склалися між сторонами на підставі договору про надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води, є грошовим зобов'язанням, у якому, серед інших прав і обов'язків сторін на боржника покладено виключно певний цивільно-правовий обов'язок по оплаті отриманих житлово-комунальних послуг, якому кореспондує право вимоги кредитора (ч. 1 ст. 509 ЦК України) – вимагати сплату грошей за надані послуги.

Таким чином, виходячи з юридичної природи правовідносин сторін як грошових зобов'язань, на них поширюється дія ч. 2 ст. 625 ЦК України, як спеціальний вид цивільно-правової відповідальності за прострочення виконання зобов'язання.

Закріплена в п. 10 ч. 3 ст. 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» правова норма щодо відповідальності боржника за несвоєчасне здійснення оплати за житлово-комунальні послуги у вигляді пені не виключає застосування правових норм, встановлених у ч. 2 ст. 625 ЦК України.